

INGLIZ TILI FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY SIMULYATOR DASTURLARINING AHAMIYATI VA SAMARADORLIGI

M. Abdug'aniyeva ¹, Z. Aminova ²

Annotatsiya:

Zamonaviy simulyator dasturlarini tushunish va undan foydalanishning ahamiyatligi. Zamonaviy simulyator dasturlari real holatlar yoki ingliz tilini o'qitishni taqlid qilish uchun mo'ljallangan dasturiy ilovalardir. Ushbu dasturlar talabalar va o'quvchi-yoshlarda ingliz tilini samarali o'rganish, o'z bilimlarini tajribadan o'tkazish va mavhum g'oyalarni tasavvur qilishlari mumkin bo'lgan interfaol muhitlarni yaratish va individual bilim olish uchun ilg'or algoritmlardan foydalanadi.

Kalit so'zlar: Zamonaviy simulyator dasturlar, ingliz tilini o'qitish, smart edu, EnglishLanguageLab, Fluentu, LaboPractice, virtual laboratoriy.

doi: <https://doi.org/10.2024/1zm4pyo7>

Ta'lim sohasida texnologiya integratsiyasi talabalar va o'quvchilarning o'rganishi va o'qituvchilarning dars berish usullarini sezilarli darajada o'zgartirdi. Texnologiya katta ta'sir ko'rsatgan shunday sohalardan biri matematika o'qitishdir. Zamonaviy simulyator dasturlari kuchli vositalar sifatida paydo bo'ldi, ular nafaqat o'rganish tajribasini oshiradi, balki ingliz tilidagi murakkab tushunchalarni talabalar uchun yanada qulayroq va qiziqarli qiladi. Bugungi kunda zamonaviy simulyator dasturlarini ta'lim jarayonida qo'llash orqali o'qitishning samaraliligini oshirish zamon talabi bo'lib bormoqda. Zamonaviy simulyator dasturlari haqiqiy dunyo ssenariylarini yoki ingliz tilida real holatdagi kabi ya'ni inglizcha muhitni taqlid qilish uchun mo'ljallangan dasturiy ilovalari yaratilmoqda va foydalanilmoqda. Ushbu virtual laboratoriya shaklidagi dasturlar talabalar va o'quvchilarning ingliz tilini chuqur o'rganish, tajribalar o'tkazish va mavhum g'oyalarni tasavvur qilishlari mumkin bo'lgan interfaol muhitlarni yaratish uchun zamonaviy kompyuter dasturlaridan foydalanish zamon talabi bo'lib bormoqda. Ingliz tilini o'qitishda zamonaviy simulyator dasturlarini qo'llashning afzalliklari sifatida quyidagi faktorlarni keltirish o'rinlidir:

- **Mavhum tushunchalarning vizualizatsiyasi.** Ingliz tilini o'qitishdagi eng katta muammolardan biri mavhum tushunchalarni aniq va bir-biriga bog'lab qo'yishdir. Simulyator dasturlari o'quvchilarga Listening, Writing, Reading va Speaking kabi bo'limlarni o'rganish va shaxsiy tajribalarini orttirishda va ularni creative shaklda o'zlashtirishga va tushunishga yordam berish uchun vizualizatsiya, animatsiya va interaktiv simulyatsiyalardan foydalanadi.

¹ *Abdug'aniyeva Mahbuba Abduvali qizi, Samarqand viloyati Narpay tumani 2-son kasb-hunar maktabi ingliz tili fani o'qituvchisi*

² *Aminova Zulfizar Azimjon qizi, Samarqand viloyati Narpay tumani 2-son kasb-hunar maktabi ingliz tili fani o'qituvchisi*

- **Amaliy o'rganish.** Simulyator dasturlari talabalarga xavfsiz va boshqariladigan muhitda ingliz tilida individual va virtual holda tajriba o'tkazish imkonini beruvchi amaliy o'rganish tajribasini taqdim etadi. Ushbu yondashuv faol o'rganishni rag'batlantiradi va o'quvchilarda so'zlashuv va grammatika tayyarlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

- **Shaxsiylashtirilgan ya'ni individual ta'lim.** Zamonaviy simulyator dasturlari talabalarining individual ehtiyojlarini qondirish uchun moslashtirilishi mumkin. O'qituvchilar turli xil o'rganish uslublari va qobiliyatlariga mos keladigan simulyatsiyalarni yaratishi mumkin, bu esa o'quvchilarga o'z tezligida va o'z yo'lida o'rganish imkonini beradi.

- **Real holatga asoslangan simulyator ilova dasturlari.** Simulyator dasturlari ko'pincha ingliz tilidagi iboralar va atamalarni va tushunchalarning amaliy qo'llanilishini ko'rsatadigan real ssenariylarni o'z ichiga oladi. Bu talabalarga ingliz tilining kundalik hayotdagi ahamiyatini tushunishga yordam beradi va ularni haqiqiy muammolarni hal qilish uchun olgan bilimlarini qo'llashga undaydi.

- **Tezkor qaror qabul qilish.** Simulyator dasturlari o'quvchilarga real vaqt rejimida o'z harakatlarining natijalarini ko'rish imkonini beruvchi zudlik bilan fikr-mulohazalarni taqdim etadi. Bu talabalarga xatolarni aniqlash va tuzatishga yordam beradi, ingliz tilidagi zamonaviy bilimlari va tushunchalarini mustahkamlaydi.

Zamonaviy simulyator dasturlariga misollar sifatida bugungi kunda eng mashxur bo'lgan 3 ta dasturni, ya'ni o'quvchilarga ingliz tilini mustaqil holda o'rganish uchun 8 bo'limdan iborat bo'lgan va ingliz tilida barcha tushunchalarni tasavvur qilish imkonini beruvchi EnglishLanguageLab dasturi, o'quvchilarga videolarni ko'rib undagi matndandan umumiy xulosa chiqarib Quiz testlarini sihalshga mo'ljallangan nutqni ravon qilish qobiliyatlarini shakllantiruvchi barcha sinflarda keng qo'llaniluvchi Fluentu dasturi, Haqiqiy multimedia formatlarida (audio, video, matn va tasvir) mashqlarni osongina yaratish, sinfning to'liq yoki bir qismi bilan sinfda mashq mashg'ulotlarini o'tkazish, tinglash va o'quvchilar bilan bevosita muloqotda bo'lish, ularga og'zaki ishtirok etishda yordam berish, o'quvchilarning javoblarini jonli ravishda tuzatish. Semestr yakunida natijalarni umumlashtirish vatahlil qilish, o'quvchilar va ularning o'quv yili davomida erishgan yutuqlarini kuzatib borish imkoni bo'lgan keng ko'lamli mavzularni qamrab oluvchi va talabalarga amaliy o'rganish tajribasini beradigan LaboPractice dasturlarni aytish mumkin.

An'anaviy o'qitish usullari har doim o'qituvchini talabalardan ajratib turadigan o'qitish tajribasida katta bo'shliq qoldirdi. Oddiy talaba o'qituvchi sinfda so'zlar va statik rasmlardan foydalangan holda nimani yetkazayotganini to'g'ri tushuna olmaydi va tasavvur qila olmaydi, individual farqlarni vizualizatsiya qilish qobiliyati va o'rganish tezligiga e'tibor bermasdan. Bunday ssenariyda zaif o'quvchi ortda qoladi va o'zini e'tibordan chetda his qiladi. Bunday holda English Language Lab dasturida alohida Digital Teacher Smart classroom funksiyasi mavjud va u raqamli o'quv materiallari o'quvchilarda o'z-o'zini o'rganishni, o'z-o'zini o'rganishni qo'llab-quvvatlaydi, o'quvchilarning qiziqish darajasini va ushlab turish qobiliyatini oshiradi va til o'rganishda yangi g'oyalarni tushunishga yordam berishi uchun butun dunyo bo'ylab sinflarda keng qo'llaniladi.

Code and Pixels Interactive Technologies Pvt Ltd tomonidan ishlab chiqilgan ushbu virtual dastur maktab darajasidagi o'qituvchilarga samarali yangi o'qitish vositasini taklif qilmoqda.

Bu yangi ishlab chiqilgan maxsus ehtiyojlarga ko'ra tayyorlangan va individual o'qitish uchun yanada mosroq va haqiqiy raqamli vositadir. Bu dastur o'qituvchining tajribasini orttirish va uni sinfda o'quvchilarga taqdim etish uchun sarflagan vaqtini va kuchini sezilarli darajada kamaytiradi. Digital Classroom yoki Smart Classroom - bu barcha

sohada ta'lim olayotgan o'quvchilar, o'qituvchilar va boshqaruv xodimlari uchun matndan mustaqil elektron o'quv materiali sifaida foydalanishga qulaydir. Smart Classroom bir (barmoq) teginish bilan butun dunyoni sinfingizga olib keladi. Smart Classroom sizning aqlli va mukammal mafkurangizga ko'proq g'oyalar qo'shadi. Digital Classroom ya'ni Smart Classroom o'qituvchiga o'quvchilar uchun fanni shunday o'rgatish imkonini beradiki, bunda o'rganish, ko'rish va eshitish, ma'ruza va ko'rsatish usuli orqali amalga oshiriladi.

Shunday qilib, o'qituvchi tomonidan o'quv tajribasining optimal tarzda yetkazib berilishi ta'minlanishi mumkin. Dasturda o'rnatilgan *Pause/Play* tugmalari o'qituvchiga dasturdan o'z tezligida foydalanish imkonini beradi. O'zining qulay xususiyatlari tufayli maktablar va boshqa turdagi ta'lim muassasalari ushbu mahsulotni o'z muassasasida fan bo'yicha standart o'qitish vositasi sifatida qabul qilishi mumkin. Ushbu dasturning qulayligi shundaki u ingliz tilini mukammla o'zlashtirish uchun 8 ta qismga bo'lib o'rgatadi (1-rasm).

1-rasm. English Language Lab dasturining interfeysi oynasi.

LaboPractice dasturi hamma uchun ochiq bo'lgan ta'lim va raqamli yechim sifatida samarali yechim deyish mumkin. Ushbu LaboPractice dasturi til o'rgatish haqida qayg'uradigan barchani qo'llab-quvvatlaydi va maktablar, kollejlari, litseylar, universitetlar, kattalar uchun o'quv markazlari yoki kompaniyalar xodimlari uchun yechim sifatida barcha darajalar va barcha tuzilmalar uchun javob beradi.

LaboPractice - bu o'quvchilaringiz yoki o'qituvchilaringiz bilan ta'lim faoliyatini osonlashtiradigan raqamli vositadir. Kompyuterlar bilan jihozlangan xonadan yoki uydin masofadan turib, ular tillarni o'z tezligida o'rganadilar. Bundan tashqari, ishtirok faol bo'lib, o'qitish motivatsiyaga aylanadi. Hamma uchun ochiq bo'lgan ya'ni foydalanish tekin bo'lgan, haqiqiy raqamli ta'lim vositasi sifatida dunyodagi yetakchi platformaga aylanmoqda.

- dasturi ko'pgina videolar subtitrlar bilan birga kelgan bo'lsa-da, lug'at so'zlarini qidirish yoki videoni to'xtatib turish va nima aytilayotganini haqiqatan ham tushunganligiga ishonch hosil qilishning oson yo'lisifatida e'tirof e'tilgan dasturdir. FluentU dasturi insonga til o'rganishda 10 ta tilda dasturninig interfeysidan foydalanishga imkoniyat yaratilganligi bilan ajralib turadi. hamda boshqa barcha dasturlarda va saytlarda yetishmaydigan qismlarni tanlaydi.

Video viktorina va darslar bilan kurs yangi boshlanuvchilar uchun qulay kurs bilan yo'l-yo'riq olish imkonini beradi. Videodan foydalanadigan moslashtirilgan viktorina orqali

bilib olish, harakatlarni takrorlash bilan mashq qilish, ko'rib chiqish va so'z boyligini o'zlashtirish samarali darajada ushbu dasturda yo'lga qo'yilgan.

Mobil ilovalar ishlab chiqilgan va ular barcha telefonlar bilan to'liq moslashtirilgan. Qaerda bo'lsa ham, xohlagan vaqtda FluentUdan foydalanish imkonini yaratilgan, ya'ni mamlakat va joy tanlamaydi, buning uchun internet bo'lishi yetarli. Shuningdek audio dialoglarni hatto oflayn tinglash uchun yuklab olish mumkin.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki. Zamonaviy simulyator dasturlari o'quvchilarga interaktiv va qiziqarli o'quv tajribalarini taqdim etish orqali chet tillarini o'qitishda inqilob qildi. Ushbu dasturlar o'quvchilar va talabalarga mavhum tushunchalarni tasavvur qilish, amaliy o'rganish bilan shug'ullanish va til o'rganish prinsiplarni real holatlarda qo'llashga yordam beradi. Texnologiyaning rivojlanishi davom etar ekan, ingliz tili ta'limida simulyator dasturlaridan foydalanish butun dunyo bo'ylab o'quvchilar va talabalar uchun o'rganish tajribasini yanada oshirishi kutilmoqda. Bu dasturlar, kasbi kim bo'lishidan qat'iy-nazar foydalanuvchini izlanuvchanlikka, ijodiy fikr yuritishga, ish natijalarini tahlil qilishga o'rgatadi. Yuqorida keltirilgan dasturlardan foydalangan holda o'qish jarayonini tashkillashtirilsa, o'quvchilar va talabalar fanga qiziqish bilan yondashadilar, hech kimga sir emas hozir yoshlarni til o'rganishga va texnika, hamda aniq fanlariga qiziqtirish juda qiyin hisoblanadi. Yuqorida tavsiya qilayotgan dasturlardan foydalangan holda o'quv jarayoni tashkillashtirilsa, o'quvchilar va talabalar o'z mutaxassislik fanlari, chet tilini, informatika va kimyo fanlarini ham chuqur o'rganishlariga sabab bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

[1]. Eric H. Glendinning. John McEwan. Second Edition. Bodo. OXFORD. Page 2. Contents. Page Unit / Title. 4. 1. Language Work. Revision: Past simple. Reading.

[2]. Buschfeld, S., & Kautzsch, A.. Modelling world Englishes: A joint approach to postcolonial and non-postcolonial varieties. Edinburg: The Edinburg University Press. 2020 y.

[3]. Cakcak, Y.T.. Moving beyond technicism in English-language teacher education: A case study from Turkey. London: Rowman and Littlefield Publishing Group 2019 y.

[4]. <https://www.labopractice.com/en/digital-language-education-solution/>

[5]. <https://www.englishlab.co.in/>

[6]. <https://www.fluentu.com/ru/signup/>